

Maria Ewa Szatlach¹

(rec.): **Marcin Wałdoch, *Bliskie Antypody. Relacje polsko-nowozelandzkie w procesach globalizacji i dywersyfikacji świata***

Wydawnictwo UKW w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2020, ss. 607

Polskę i Nową Zelandię łączą niewątpliwie bliskie więzi i to pomimo wielkiej geograficznej przestrzeni dzielącej oba państwa. W powszechnym odczuciu Polaków jednakże wydaje się panować przekonanie, że takich relacji nie ma w ogóle, a jeśli są, to tylko szczątkowe. Co więcej, wydaje się również, że Polacy nie znają zarówno nowozelandzkiej rzeczywistości polityczno-społecznej i gospodarczej, jak i natury relacji polsko-nowozelandzkich. Dlatego też z dużym zainteresowaniem należy przyjąć monografię poświęconą relacjom Polski i Nowej Zelandii autorstwa Marcina Wałdocha pt. *Bliskie Antypody. Relacje polsko-nowozelandzkie w procesach globalizacji i dywersyfikacji świata*, wydaną nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy w 2020 r.

Praca spełnia najwyższe wymogi rzetelnego i obiektywnego podejścia interdyscyplinarnego – politologicznego, historycznego oraz socjologicznego – i jest usystematyzowanym i kompleksowym ujęciem historii Nowej Zelandii i jej obrazu współczesnego oraz historii polskiej obecności na Antypodach, a także dwustronnych relacji między państwami i ich ewolucji od samego zarania aż po rok 2019.

Praca została podzielona na cztery rozdziały. Na uwagę zasługuje jej przejrzysta i koherentna struktura, oparta na kryterium chronologiczno-tematycznym. W rozdziale pierwszym pt. *Zagadnienia teoretyczne* (ss. 17–37) Autor dokonał szczegółowej charakterystyki dotychczasowego stanu badań, postawił cel

---

¹ Dr hab., Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Wydział Nauk o Polityce i Administracji, e-mail: szatlach@ukw.edu.pl, ORCID: 0000-0003-1376-2904.

badawczy, hipotezę, podstawę teoretyczną i kategorie badawcze oraz siatkę głównych pojęć. Autor zwrócił uwagę na fakt, że pomimo szerokiej literatury przybliżającej Polakom Nową Zelandię nie istnieje żadna monografia na temat relacji polsko-nowozelandzkich, co powoduje poważną lukę badawczą w wybranym przez Niego obszarze. W rozdziale drugim pt. *Zarys dziejów i uwarunkowań społeczno-politycznych oraz gospodarczych Nowej Zelandii* (ss. 38–213) Autor dokonuje wnikliwej analizy zagadnień politycznych i społeczno-ekonomicznych, przybliżając Czytelnikowi historię Nowej Zelandii oraz jej współczesne idee, projekty, inicjatywy o charakterze ustrojowym, demograficznym, społecznym i gospodarczym. Część trzecia pt. *Historia i współczesność stosunków polsko-nowozelandzkich* (ss. 214–416) stanowi wyjątkową i pasjonującą lekturę w kontekście zgłębiania kwestii relacji między Polską a Nową Zelandią, ich historię aż po współczesność, ich jakość i częstotliwość w kontekście procesów globalizacji. Autor rozpoczął analizę relacji polsko-nowozelandzkich od drugiej połowy XVIII w., następnie przeszedł do przedstawienia ich instytucjonalnego charakteru, kiedy Nowa Zelandia była brytyjskim dominium, a niepodległa Polska pojawiła się ponownie na mapie Europy w 1918 r., aby w kolejnych podrozdziałach przybliżyć ich szersze i głębsze znaczenie po zakończeniu II wojny światowej do czasów współczesnych. Uprawnione okazują się końcowe wnioski pracy, że po uwzględnieniu specyfiki imperatywów, jakimi kierują się Nowozelandczycy w zacieśnianiu kontaktów z innymi narodami i państwami, poza czynnikami kulturowymi „rolę wiodącą przyjmować będą w stosunkach z Polską kwestie gospodarcze, do których rozwoju zobowiązuje się polskich przedstawicieli dyplomatycznych w Nowej Zelandii” (s. 415) oraz „rozwój współpracy naukowej pomiędzy naukowcami i jednostkami badawczymi” (s. 416). Ten sposób formułowania ocen odpowiada naukowym kryteriom obiektywizmu, z uwzględnieniem formalnych przesłanek wnioskowania, jak i realiów analizowanych procesów i zdarzeń. Rozdział czwarty pt. *Polonia w Nowej Zelandii po II wojnie światowej* (ss. 417–549) przedstawia losy Polaków w Nowej Zelandii na tle relacji między obydwojma państwami. Autor, zgłębiając dzieje Polaków za granicą, zwrócił uwagę na fakt, że w trakcie badań napotykaemy na różnego rodzaju wydarzenia, które pozwalają usystematyzować nasz sposób myślenia i postrzegania danego zagadnienia. Rozdział ten w opinii Recenzentki jest niezwykle wciągającym studium opisu losów i położenia Polonii, które można opisać słowami jednego z polskich migrantów – byłego przedwojennego dyplomaty, zapomnianego przez powojenne pokolenia:

Jestem przeciwko tym, którzy chcieliby rosnąć niczym drzewa bez korzeni, zapominając, że korzenie czerpią z ziemi życiodajne soki. Odcięcie nowych pokoleń od przeszłości, wyępienie pamięci, zamazanie odrębności – to jak wytworzenie hodowli człowieka o twarzy każdemu obliczu podobnej (J. Fryling, *W osiemdziesięciu latach naokoło świata*, Londyn 1978, s. 5).

Na początku rozdziału Autor stawia hipotezę, że „obecność polskich migrantów w Nowej Zelandii była oczywistym bodźcem do wzrostu wzajemnego zainteresowania i zbliżenia w polsko-nowozelandzkich relacjach”. Na kartach rozdziału przedstawia polską emigrację polityczną i zarobkową w pierwszym okresie po zakończeniu II wojny światowej, trudne próby integracji Polaków w zupełnie nowym otoczeniu, propozycje scalania polskiej emigracji niepodległościowej, zaangażowanie Polonii w problemy w Polsce i na świecie oraz polskie stowarzyszenia i organizacje funkcjonujące z mniejszym lub większym powodzeniem w Nowej Zelandii.

Jeśli chodzi o bazę źródłową, to zwraca uwagę bardzo szeroka i starannie zebrana oraz skrupulatnie wykorzystywana, w istocie rozproszona literatura naukowa, głównie w postaci artykułów bądź ich fragmentów w pracach zbiorowych i czasopismach, zwłaszcza liczne dokumenty i materiały archiwalne, relacje i wspomnienia. Autor wykorzystał opracowania szczegółowe zarówno polskie, jak i anglojęzyczne, informacje znajdujące się w bazie danych nowozelandzkiego urzędu statystycznego, polskiego Głównego Urzędu Statystycznego, materiały z obrad parlamentarnych itp. Miał bardzo trudne zadanie do wykonania ze względu na utrudniony dostęp do materiałów źródłowych. W identyfikacji poszczególnych zjawisk, ocen i stanowisk bardzo pomocne okazały się liczne i zróżnicowane przypisy oraz indeks używanych skrótów.

Bardzo mocną stroną omawianej książki jest jej forma redakcyjna i wielość uzupełnień oraz różnorodnych informacji praktycznych. Autor dał Czytelnikowi możliwość poznania jak największej liczby obszarów relacji między Polską i Nową Zelandią. Dał również szansę zdobycia kompleksowej wiedzy nie tylko na temat stosunków polsko-nowozelandzkich, ale również historii i współczesnego obrazu Nowej Zelandii oraz szeroko pojętych relacji polonijnych w tym państwie.

Książka napisana jest przejrzyście i przystępnie. Zagadnienia zawarte w pracy są solidnie udokumentowane, a temat podjęty przez Autora jest bardzo ważny, zwłaszcza w kontekście pogłębiania dwustronnych relacji, dla których ważne jest wspomaganie przez oba państwa indywidualnych inicjatyw dążących do wzmocnienia więzi między nimi.